

Marta Kłopocka-Jasińska

Uniwersytet Wrocławski

Kilka uwag o hiszpańskim *amparo* wyborczym

Una nación sin elecciones libres es una nación sin voz, sin ojos y sin brazos.

Octavio Paz¹

Naród bez wolnych wyborów to naród bez głosu, bez oczu i bez broni². W demokratycznym państwie bronią powinny być skuteczne gwarancje proceduralne chroniące przed nadużyciami i arbitralnością. Korzystanie z praw wyborczych staje się iluzoryczne, jeżeli w całym toku procesu wyborczego nie ma możliwości kwestionowania nieprawidłowości przed właściwym organem, wyposażonym w odpowiednie kompetencje, zdolnym do wydania decyzji w sposób niezależny, bezstronny, sprawiedliwy i obiektywny³. Obowiązkiem państw staje się zatem stworzenie systemu krajowych środków odwoławczych, który zapewni efektywne rozpatrzenie skarg indywidualnych w sprawach dotyczących praw wyborczych⁴.

Niniejszy tekst, który dedykuję Szacownemu Jubilatowi, Profesorowi Krzysztofowi Skotnickiemu, poświęcony jest skardze wyborczej uważanej w konstytucjonalizmie hiszpańskim za ostateczną gwarancję praw

409

¹ Słowa laureata Nagrody Nobla z dziedziny literatury w 1990 r., za: A. del Pino Carazo, *Las elecciones a la Asamblea de Madrid de 26 de mayo de 2019 y los inicios de la XI Legislatura*, „Asamblea: Revista Parlamentaria de la Asamblea de Madrid” 2020, nr 40, s. 59.

² Tłumaczenie z języka hiszpańskiego za: D. Calatayud, *Biografía Octavio Paz*, <https://www.actualidadliteratura.com/pl/biografia-de-octavio-paz/> (dostęp: 15.04.2023).

³ Zob. wyrok Wielkiej Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10.07.2020 r. w sprawie *Mugemangango v. Belgium*, § 69–70, oraz L. Garlicki, *Europejskie standardy rzetelności wyborów (Komisja Wenecka i Europejski Trybunał Praw Człowieka)*, „Przegląd Konstytucyjny” 2020, nr 4, s. 175 i n.

⁴ L. Garlicki, *Europejskie standardy...*, s. 169.

wyborczych, mechanizm, który wieńczy system sądowej kontroli wyborów⁵. Wybór tematu nie jest przypadkowy, gdyż dotyczy zagadnienia z zakresu prawa wyborczego, któremu Jubilat poświęcił istotną część swojego dorobku naukowego.

410

Jedną z kompetencji Hiszpańskiego Trybunału Konstytucyjnego jest rozpoznawanie skarg konstytucyjnych w ramach specjalnej procedury w związku z wyborami. Określa się je mianem skarg wyborczych (*recurso de amparo electoral*) ze względu na zakres zaskarżenia oraz tryb ich rozpoznania. W piśmiennictwie wskazuje się, że Trybunał Konstytucyjny, rozpatrując tego typu skargi, działa wówczas jako „Trybunał gwarancji wyborczych” (*Tribunal de garantías electorales*), mimo że nie taka była intencja twórców konstytucji⁶. Według F. Caamaño Domíngueza nie chodzi tutaj bowiem o tradycyjną rolę, jaką pełni sąd konstytucyjny, stojąc na straży konstytucji, kontrolując władze publiczne, szczególnie prawodawcę. Chodzi raczej o czuwanie nad prawidłowością procesu wyborczego. W tym pierwszym przypadku Trybunał może kontrolować zgodność z konstytucją prawa wyborczego, a przez to jako sąd nad prawem wypowiadać się na temat norm, które składają się na „Konstytucję wyborczą państwa” (*Constitución electoral del Estado*)⁷. Może też rozstrzygać w drodze postępowania inicjowanego skargą konstytucyjną o naruszeniach praw podstawowych, jakie nastąpiły w związku z wyborami. Nie rozstrzyga wtedy jednak konkretnych sporów wyborczych, które zaistnieją w gorącym okresie wyborów i wymagają pilnego rozpoznania. W tym drugim wypadku chodzi o rodzaj kontroli, którą cechować ma sprawność i szybkość, a jej celem jest zapewnienie przestrzegania reguł procesu wyborczego. Kontrola ta powinna umożliwiać natychmiastową reakcję na ewentualne naruszenia i nieprawidłowości. Istotny jest przy tym tryb, w jakim kontrola się odbywa, zwykle w postępowaniu uproszczonym i skróconym. Z oczywistych względów zakres tego rodzaju kontroli jest ograniczony i nie obejmuje wszystkich sporów, które mogą

⁵ F.J. Díaz Revorio, *Justicia constitucional y justicia electoral: un examen comparado México-España*, „Anuario Iberoamericano de Justicia Constitucional” 2009, nr 13, s. 224, 263.

⁶ Tak F. Caamaño Domínguez, *Elecciones y el Tribunal Constitucional. Una intersección no deseada?*, „Revista de las Cortes Generales” 1997, nr 41, s. 92–93. Autor uważa przy tym, że skargę wyborczą należy odróżnić od zwyczajnej skargi konstytucyjnej, choć jak sam podkreśla, czyni to w kontrze do utrwalonego stanowiska Trybunału Konstytucyjnego.

⁷ *Ibidem*, s. 94.

powstać w związku z wyborami⁸. Część z nich może bowiem zostać rozstrzygnięta w okresie późniejszym, już po wyborach, bez szkody dla wyniku wyborczego. Kontrola powinna zatem dotyczyć pilnych i istotnych spraw z perspektywy zagwarantowania praw wyborczych.

Konstytucjonalizacja sądowej kontroli procesu wyborczego w Hiszpanii, w tym powierzenie sądom orzekania o ważności wyborów, nastąpiła w zasadzie pod rządami obowiązującej ustawy zasadniczej. Historycznie kontrola ta była sprawowana przez Kortezy. Tak zwana *la Pepa*, czyli Konstytucja z 1812 r., przewidywała, że nad legalnością wyborów oraz zdolnością prawną tych, którzy w nich uczestniczą, czuwają Kortezy⁹. Kontrolę quasi-sądową wprowadziła ustawa wyborcza z 1907 r.¹⁰ Sąd Najwyższy ogłaszał wówczas listę zgłoszonych protestów, ale ostateczną decyzję w ich sprawie podejmował organ ustawodawczy. W czasie II Republiki podjęto próbę przekazania kompetencji w zakresie orzekania o ważności wyborów Trybunałowi Gwarancji Konstytucyjnych, do czego jednak nie doszło¹¹. Konstytucja republikańska z 1932 r. w art. 57 upoważniała Kortezy do rozstrzygania o ważności wyborów¹². W okresie reżimu frankistowskiego model reprezentacji w Kortezach określany był mianem „demokracji organicznej”, a akty administracji wyborczej nie podlegały kontroli sądowej¹³. Po raz pierwszy sądową kontrolę wyborów ustanawiał Królewski Dekret-Ustawa 20/1977 z dnia 18 marca o prawie wyborczym (art. 73)¹⁴, wydany na podstawie przepisów ustawy o reformie politycznej państwa¹⁵. Obecnie zasadę sądowej kontroli wyborów określa Konstytucja Królestwa Hiszpanii z 1978 r., przewidując w art. 70 ust. 2, że ważność wyboru i mandatów członków obu izb podlega kontroli sądowej, stosownie

⁸ *Ibidem*, s. 95.

⁹ F.J. Bastida Freijedo, *Ley electoral y garantías judiciales*, „Revista de Las Cortes Generales” 1986, nr 7, s. 33.

¹⁰ *Ibidem*; zob. też art. 53 ustawy wyborczej z 1907 r., <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1907/222/A00584-00592.pdf> (dostęp: 15.04.2023).

¹¹ F.J. Bastida Freijedo, *Ley electoral...*, s. 33; zob. też E. Pajares Montolio, *El amparo electoral: justicia constitucional y proceso electoral en la practica del Tribunal Electoral Español*, [w:] *La ciencia del derecho procesal constitucional. Estudios en homenaje a Héctor Fix-Zamudio en sus cincuenta años como investigador del derecho*, t. 6: *Interpretación constitucional y jurisdicción electoral*, red. A. Zaldívar Lelo de Larrea, E. Ferrer Mac-Gregor, Meksyk 2008, s. 832–833, <http://ru.juridicas.unam.mx/xmlui/handle/123456789/11473> (dostęp: 15.04.2023).

¹² Constitución de la República Española, 9 de diciembre de 1931, https://www.congreso.es/docu/constituciones/1931/1931_cd.pdf (dostęp: 15.04.2023).

¹³ M. Garrote de Marco, *Materiales para el estudio de derecho electoral*, „Revista de las Cortes Generales” 2012, nr 86, s. 367.

¹⁴ El Real Decreto-Ley 20/1977, de 18 de marzo, de Normas Electorales (BOE nr 70, 23.03.1977), <http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-7445> (dostęp: 15.04.2023).

¹⁵ Ley 1/1977, de 4 de enero, para la Reforma Política (BOE nr 4, 5.01.1977), <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-165> (dostęp: 15.04.2023).

do przepisów ustawy wyborczej. Z kolei według obowiązującej ustawy organicznej (nr 5/1985) o Powszechnym Systemie Wyborczym z dnia 19 czerwca 1985 r.¹⁶ nad prawidłowym przebiegiem procesu wyborczego czuwają właściwe organy niezależnej od rządu administracji wyborczej¹⁷, których akty podlegają zaskarżeniu w drodze skarg sądowoadministracyjnych oraz skargi wyborczej do Trybunału Konstytucyjnego¹⁸.

Zdaniem P. Péreza Tremps'a ustanowienie skargi wyborczej wynikało z potrzeby umacniania instytucji demokratycznych w pierwszych latach funkcjonowania systemu konstytucyjnego w kraju dotkniętym wieloletnią dyktaturą i o małym doświadczeniu w zakresie wolnych wyborów¹⁹. W tym celu zaprojektowano kompleksowy system gwarancji wyborczych oparty na dwóch filarach: niezależnej administracji wyborczej w postaci komisji wyborczych (*juntas electorales*) oraz mechanizmie sądowej kontroli realizowanej przez sądownictwo administracyjne i subsydiarnie przez sądownictwo konstytucyjne²⁰.

Co ciekawe, hiszpańska regulacja konstytucyjna nie upoważnia wprost Trybunału Konstytucyjnego do kontroli procesu wyborczego. Czyni go jednak najwyższym gwarantem praw podstawowych, w tym prawa do udziału w sprawach publicznych, prawa dostępu do funkcji i stanowisk publicznych, wolności słowa i zrzeszania się. Funkcja ochrony praw jednostki wyraża się w przyznaniu Trybunałowi kompetencji do rozpoznawania skarg konstytucyjnych (*recurso de amparo constitucional*) na naruszenia praw i wolności określonych w art. 53 ust. 2 Konstytucji (zob. art. 161 ust. 1 lit. b). Jednocześnie, na co zwraca uwagę doktryna, katalog kompetencji trybunałskich ma charakter otwarty i może zostać poszerzony w drodze ustaw organicznych²¹. Ponadto ustawodawcy organicznemu pozostawiono do uregulowania

412

¹⁶ *Ley Organica Regimen Electoral General*, <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-11672> (dostęp: 15.04.2023), dalej: UOPSW lub ustawa wyborcza.

¹⁷ E. Pajares Montolío, *El amparo electoral...*, s. 834.

¹⁸ P. Pérez Tremps, *El recurso de amparo electoral en España*, [w:] *La ciencia del derecho procesal constitucional. Estudios en homenaje a Héctor Fix-Zamudio en sus cincuenta años como investigador del derecho*, t. 6: *Interpretación constitucional y jurisdicción electoral*, red. A. Zaldívar Lelo de Larrea, E. Ferrer Mac-Gregor, Meksyk 2008, s. 864, <http://ru.juridicas.unam.mx/xmlui/handle/123456789/11473> (dostęp: 15.04.2023).

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ P. Pérez Tremps, *El recurso de amparo electoral...*, s. 864.

²¹ E. Pajares Montolío, *El amparo electoral...*, s. 835; S. Oubiña Barbolla, *El Tribunal Constitucional. Pasado, presente y futuro*, Walencja 2012, s. 110. Powstaje w związku z tym pytanie, jakie ramy w tym zakresie wyznacza ustawodawcy organicznemu Konstytucja. Kwestia ta była często podnoszona przy okazji kolejnych reform postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Szczególnie wybrzmiała ona w związku z ostatnią reformą z 2015 r., która dotyczyła poszerzenia uprawnień wykonawczych hiszpańskiego Trybunału.

zakres skargi konstytucyjnej, zwłaszcza zakres przedmiotowy, zasady jej wniesienia i rozpoznania. Zasadniczo kwestie te reguluje ustawa organiczna 2/1979 z dnia 3 października o Trybunale Konstytucyjnym²², umożliwiając wniesienie skargi konstytucyjnej na różnego rodzaju akty (działania lub zaniechania) władz publicznych państwa, wspólnot autonomicznych czy innych publicznych jednostek organizacyjnych²³. Tymczasem podstawa normatywna dla skargi wyborczej znajduje się w art. 49 ust. 3 i 4 oraz art. 114 ust. 2 UOPSW. Jej przedmiot mogą stanowić określone akty (czynności) organów administracji wyborczej, a niekiedy także rozstrzygnięcia sądów w sprawach skarg sądowoadministracyjnych wydane w trybie wyborczym. Cechą charakterystyczną skargi wyborczej jest to, że możliwość jej wniesienia aktualizuje się w związku z wyborami²⁴. Specyficzny jest jej zakres przedmiotowy oraz tryb rozpoznania. W zasadzie można zatem rozważać, czy skarga wyborcza jest dodatkową kompetencją przyznaną Trybunałowi Konstytucyjnemu w drodze ustawy wyborczej czy też szczególną postacią skargi konstytucyjnej. Za tą drugą koncepcją opowiedziała się większość doktryny²⁵ oraz sam Trybunał²⁶. Uważa się więc, że natura skargi wyborczej w swej istocie pozostaje identyczna z naturą samej skargi konstytucyjnej, której celem jest ochrona praw podstawowych²⁷. Trybunał Konstytucyjny potwierdził, że „UOPSW, przewidując szczególną formę skargi *amparo* na czynności ogłaszania kandydatur wyborczych, nie zmieniła ani nie mogła zmienić charakteru tego środka, gdyż pozostaje to poza

²² Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional (BOE nr 239, 5.10.1979).

²³ Kwestie te zostały szczegółowo uregulowane w art. 42–44 ustawy organicznej o Trybunale Konstytucyjnym. Skargę konstytucyjną można wnieść zarówno na akty pochodzące od władzy ustawodawczej, wykonawczej, jak i sądowniczej.

²⁴ E. Pajares Montolío, *El amparo electoral...*, s. 845.

²⁵ A. Figueruelo Burrieza, *Notas acerca del recurso de amparo electoral*, „Revista Española de Derecho Constitucional” 1989, nr 25, s. 136 i n.; P. Pérez Tremps, *El recurso de amparo electoral...*, s. 865; J.J. Solozábal Echavarría, *La actuación defectiva del proceso electoral y sus posibilidades*, „Revista Española de Derecho Constitucional” 2004, nr 70, s. 153; J.C. Duque Villanueva, *Elecciones y derechos fundamentales. La protección de los derechos fundamentales en el proceso electoral en España*, Seminario iberoamericano sobre procesos constitucionales de protección de los derechos fundamentales, Cartagena de Indias, 2 a 5 de diciembre de 2013, s. 1, <https://www.cijc.org/es/seminarios/2013-CartagenaIndias/Documentos%20CIJC/2013.-%20PONENCIA-%20DUQUE.pdf> (dostęp: 15.04.2023).

²⁶ Zob. Uchwała z 20.01.2000 r. Plenum Trybunału Konstytucyjnego regulująca kwestie rozpoznania skarg *amparo* określonych w ustawie organicznej 5/1985 z 19 czerwca o Powszechnym Systemie Wyborczym (BOE nr 21, 25.01.2000), <https://www.boe.es/boe/dias/2000/01/25/pdfs/A03125-03126.pdf> (dostęp: 15.04.2023).

²⁷ Zob. A. Figueruelo Burrieza, *Notas...*, s. 137, i cytowane tam orzecznictwo hiszpańskiego Trybunału Konstytucyjnego.

domeną ustawodawcy”²⁸. Trybunał uznał również, że „skarga wyborcza, mimo że została przewidziana w ordynacji wyborczej, pozostaje nadal skargą *amparo*, w której mogą być podnoszone jedynie zarzuty naruszenia praw podstawowych, a które ze względu na charakter procedury wyborczej, będą co do zasady prawami uznanymi w art. 23 Konstytucji”²⁹. Takie podejście niesie za sobą określone konsekwencje związane chociażby z koniecznością wypełnienia rygorystycznych przesłanek dopuszczalności skargi konstytucyjnej, w tym przesłanki szczególnej doniosłości konstytucyjnej³⁰. Wiąże się także z uznaniem skargi wyborczej za środek o charakterze subsydiarnym względem ochrony praw podstawowych sprawowanej przez sądy, ekstraordynaryjny i ostateczny³¹.

Ustawa wyborcza przewiduje dwa typy skarg konstytucyjnych: skargę wyborczą przeciwko ogłoszeniu listy kandydatów i w sprawach dotyczących zgłoszenia (rejestracji) kandydata (art. 49 ust. 3) oraz skargę przeciwko ogłoszeniu listy osób wybranych (art. 114 ust. 2). Ustanawia też krótkie terminy na ich rozpoznanie. Nader skromną regulację skargi wyborczej w UOPSW uzupełnia przywołana już uchwała z 20 stycznia 2000 r. Plenum Trybunału Konstytucyjnego. Uchwała reguluje przesłanki formalne skargi, dookreśla terminy czynności procesowych oraz sposób procedowania. Odnosi się również do kwestii odpowiedniego stosowania w sprawach skargi wyborczej przepisów ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Przewiduje w art. 1, że skargi wyborcze wnosi się i rozpoznaje na zasadach określonych w art. 49³² i 81³³ ustawy 2/1979 o Trybunale Konstytucyjnym i zgodnie z przedmiotową uchwałą, a odpowiednio stosuje się ogólne przepisy wskazanej ustawy.

²⁸ Wyrok STC 71/1986 z 31.05.1986 r., FJ 2 (BOE nr 144, 17.06.1986), ECLI:ES:TC:1986:71.

²⁹ Wyrok STC 68/1987 z 21.05.1987 r., FJ 4 (BOE nr 137, 9.06.1987), ECLI:ES:TC:1987:68.

³⁰ Szerzej na ten temat zob. M. Kłopocka-Jasińska, *Skarga konstytucyjna na orzeczenie sądu. Model możliwy do zastosowania w Polsce*, Warszawa 2020, s. 182 i n.; zob. też np. wyrok STC 86/2015 z 7.05.2015 r., FJ 3 (BOE nr 136, 8.06.2015), ECLI:ES:TC:2015:86, w którym Trybunał badał dopuszczalność skargi wyborczej pod kątem spełnienia przesłanki szczególnej doniosłości konstytucyjnej i uznał, że zachodzi ona, gdyż sąd w sposób oczywisty nie zastosował doktryny Trybunału Konstytucyjnego; por. wyrok STC 150/2015 z 4.07.2015 r., FJ 3 (BOE nr 194, 14.08.2015), ECLI:ES:TC:2015:160. Więcej o przesłance szczególnej doniosłości konstytucyjnej w polskim piśmiennictwie J. Sułkowski, *Przesłanka szczególnej doniosłości konstytucyjnej jako warunek dopuszczalności skargi o ochronę praw – rozważania na temat reformy Trybunału Konstytucyjnego Hiszpanii*, „Przegląd Sejmowy” 2014, nr 2, s. 59–76.

³¹ J.J. Solozábal Echavarría, *La actuación defectiva...*, s. 155; idem, *Sobre la jurisprudencia constitucional en materia electoral*, „Revista Española de Derecho Constitucional” 1990, nr 30, s. 135–136; zob. też M. Garrote de Marcos, *Madrid no es país para «cuneros»*. Comentario a la sentencia del Tribunal Constitucional 77/2021, de 15 de abril. Recurso de amparo núm. 2117-2021. (BOE núm. 119, de 19 de mayo de 2021), „Revista de las Cortes Generales” 2021, nr 110, s. 485.

³² Przepis ten dotyczy ogólnych przesłanek dopuszczalności skargi konstytucyjnej.

³³ Przepis ten dotyczy zdolności postulacyjnej przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Każda z uregulowanych w ustawie wyborczej skarg konstytucyjnych odnosi się do innej fazy procesu wyborczego. Skarga z art. 49 ust. 3 UOPSW dotyczy fazy początkowej, jeszcze przed głosowaniem. Z kolei skarga z art. 114 ust. 2 UOPSW odnosi się do fazy po przeprowadzeniu głosowania i przeliczeniu głosów.

Zgodnie z art. 49 ustawy wyborczej po ogłoszeniu listy kandydatów przez komisje wyborcze każdy wykluczony kandydat oraz pełnomocnicy zgłoszonych kandydatów lub tych, których zgłoszenie zostało odrzucone, mają dwa dni na wniesienie odwołania od uchwał komisji wyborczych do sądu administracyjnego. Decyzja sądu ma zapaść w ciągu dwóch dni od złożenia odwołania, jest ostateczna i nie podlega zaskarżeniu, z wyjątkiem skargi wyborczej do Trybunału Konstytucyjnego. Ustawa przewiduje termin dwóch dni na wniesienie tej ostatniej oraz określa termin trzech dni na wydanie orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny. Krótkie terminy procedowania pozwalają szybko reagować w sytuacji, gdy przy zgłoszeniu kandydata nie zostały spełnione wszystkie wymogi prawne albo gdy mimo ich spełnienia kandydatowi niesłusznie odmówiono rejestracji. Zaskarżeniu podlegają uchwały komisji wyborczych dotyczące rejestracji i ogłoszenia listy kandydatów. Dotyczy to przypadków, gdy kogoś pozbawiono udziału w wyborach albo gdy do wyborów dopuszczono kandydata, który z punktu widzenia prawa nie spełnił wszystkich wymogów. Przedmiotem skargi może być samo rozstrzygnięcie sądu administracyjnego, a wówczas zarzut może dotyczyć naruszenia prawa do ochrony sądowej z art. 24 Konstytucji.

W orzeczeniu uwzględniającym skargę Trybunał, stosownie do art. 55 ust. 1 pkt a ustawy 2/1979, określa skutki swojego rozstrzygnięcia³⁴: może potwierdzić ważność uchwały wydanej przez odpowiednią komisję wyborczą, uznając za nieważny wyrok sądu, który ją zmienił³⁵, orzec o zarejestrowaniu kandydata, któremu niesłusznie odmówiono rejestracji³⁶, albo orzec o wyłączeniu kandydata, który został zarejestrowany³⁷. Trybunał może również zobowiązać komisję wyborczą do podjęcia stosownych czynności, w tym umożliwienia uzupełnienia określonych braków w celu dokonania prawidłowej rejestracji kandydatów³⁸. Niekiedy też może

³⁴ M. Delgado-Iribarren García-Campero, *La tutela administrativa y judicial del derecho de sufragio en España*, „Asamblea: Revista parlamentaria de la Asamblea de Madrid” 2013, nr 29, s. 159.

³⁵ Zob. np. wyrok STC 72/1995 z 12.05.1995 r. (BOE nr 140, 13.06.1995), ECLI:ES:TC:1995:72.

³⁶ Zob. wyrok STC 48/2000 z 24.02.2000 r. (BOE nr 76, 29.03.2000), ECLI:ES:TC:2000:48.

³⁷ Zob. wyrok STC 113/1991 z 20.05.1991 r. (BOE nr 146, 19.06.1991), ECLI:ES:TC:1991:113, oraz wyrok STC 114/1991 z 20.05.1991 r. (BOE nr 146, z 19.06.1991), ECLI:ES:TC:1991:114.

³⁸ Wyrok STC 95/1991 z 7.05.1991 r. (BOE nr 128, 29.05.1991), ECLI:ES:TC:1991:95.

uznać, że do naruszenia prawa doszło na etapie postępowania sądowego, i stwierdzić nieważność orzeczenia sądu oraz uznać prawo strony skarżącej do skutecznej ochrony sądowej, a w związku z tym np. umożliwić jej przedstawienie swoich racji przed sądem rozpoznającym skargę przeciwko zarejestrowaniu określonego kandydata³⁹.

Skargę konstytucyjną przeciwko ogłoszeniu listy osób wybranych ustanawia art. 114 ust. 2 ustawy wyborczej. Można z niej skorzystać już po ogłoszeniu wyników wyborów. W pierwszej kolejności należy jednak wnieść skargę do sądu administracyjnego (*recurso contencioso electoral*) przeciwko uchwałom komisji wyborczych określonym w art. 109 i n. UOPSW⁴⁰. W piśmiennictwie podkreśla się, że skarga wyborcza przeciwko ogłoszeniu listy osób wybranych przysługuje w przypadku istnienia nieprawidłowości w procesie wyborczym, które wpłynęły albo mogły wpłynąć na wynik wyborczy⁴¹. Uprawnienie do złożenia skargi mają kandydaci, którzy zostali wybrani, oraz ci, których nie wybrano, przedstawiciele konkurencyjnych kandydatów w danym obwodzie oraz partie polityczne, stowarzyszenia, federacje i koalicje, które były reprezentowane przez kandydatów w obwodzie.

416

Artykuł 114 ust. 2 UOPSW przewiduje termin trzech dni na wniesienie skargi od momentu ogłoszenia wyroku, który zapadł w postępowaniu sądowoadministracyjnym. W terminie trzech dni należy także złożyć stosowne dokumenty oraz zgłosić swój udział w postępowaniu. Termin ten dotyczy stron poprzedniego postępowania sądowego. Prokuratura ma termin pięciu dni na sformułowanie i przedstawienie swojego stanowiska. Trybunał Konstytucyjny powinien rozstrzygnąć skargę w ciągu dziesięciu dni. W wyroku Trybunał potwierdza ogłoszony wynik wyborczy albo zwraca się do właściwej komisji wyborczej o wydanie nowego postanowienia o ogłoszeniu listy osób wybranych z uwzględnieniem ewentualnych proponowanych korekt⁴². W przypadkach zaistnienia naruszenia, które wpłynęło na wynik wyborczy, a którego nie można naprawić, Trybunał zarządza powtórzenie wyborów w obwodach, w których naruszenie miało wpływ na wynik wyborczy (zgodnie z art. 113 ust. 2 UOPSW)⁴³.

³⁹ Wyrok STC 85/1987 z 29.05.1987 r. (BOE nr 151, 25.06.1987), ECLI:ES:TC:1987:85.

⁴⁰ Ustawa szczegółowo określa zasady wniesienia i rozpoznania skargi administracyjnej przeciwko ogłoszeniu listy osób wybranych. Szerzej na temat tej skargi zob. M. Delgado-Iribarren García-Campero, *La tutela...*, s. 73 i n.

⁴¹ P. Pérez Tremps, *El recurso de amparo*, Valencia 2015, s. 406–407.

⁴² *Ibidem*, s. 408–409.

⁴³ Zob. wyrok STC 24/1990 z 15.02.1990 r. (BOE nr 53, 2.03.1990), ECLI:ES:TC:1990:24, w sprawie wyborów powszechnych z 1989 r., w którym Trybunał uznał, że wybory należy powtórzyć tylko w określonych obwodach.

Podsumowując, obie skargi konstytucyjne przewidziane w UOPSW są elementem systemu gwarancji wyborczych. Uważa się je za szczególną postać skargi konstytucyjnej i określa mianem skarg wyborczych. Możliwość ich wniesienia aktualizuje się w związku z konkretnymi wyborami. Zasadniczym celem obu skarg jest zapewnienie prawidłowości procesu wyborczego. Sposób ich ujęcia sprawia jednak, że cel ten jest realizowany przede wszystkim przez ochronę praw podstawowych, które mogą zostać naruszone przez określone czynności administracji wyborczej lub rozstrzygnięcie sądu zapadłe w trybie wyborczym. Zakres przedmiotowy obu skarg został określony bardzo wąsko. Charakterystyczne są tu krótkie terminy przewidziane na ich wniesienie oraz rozpoznanie. Każda z nich przysługuje na innym etapie procesu wyborczego. Pierwsza służy na nieprawidłowości związane z ogłoszeniem i rejestracją listy kandydatów startujących w wyborach, druga umożliwia zaskarżenie uchwały o ogłoszeniu listy osób wybranych. Specyfika obu skarg wyborczych jako środków szybkiego reagowania nie wpływa jednak na ich naturę *amparo*. Należy je zatem postrzegać w kategoriach środków ochrony indywidualnej przysługujących w razie naruszenia praw podmiotowych jednostki, ale też poprzez pryzmat roli, jaką w systemie konstytucyjnym sprawuje hiszpański Trybunał Konstytucyjny. W rezultacie skarga wyborcza niezależnie od przedmiotu jest środkiem subsydiarnym, ekstraordynaryjnym i ostatecznym, a warunkiem jej rozpatrzenia jest dodatkowo istnienie „szczególnej doniosłości konstytucyjnej”.